

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการพัฒนาให้จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของประชากรและอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาความร่วมมือด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับและดึงดูดให้เกิดอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองให้เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดในปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองอย่างรวดเร็วตามผลของนโยบายดังกล่าว จากการศึกษาพบว่า จังหวัดสมุทรปราการมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมากโดยคู่ได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 19.9 ต่อปี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) โดยในปี พ.ศ.2534 จังหวัดสมุทรปราการมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรประมาณ 163,232 บาท ซึ่งสูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศในปีดังกล่าว สัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 10.9 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีสัดส่วนของมูลค่าการผลิตของภาคอุตสาหกรรมสูงถึงร้อยละ 76.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6-7 (พ.ศ.2535-2539) รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ออกไปนอกพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งมีมาตรการด้านการควบคุมด้านมลพิษในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ทำให้อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการชะลอตัวลงเป็นร้อยละ 1.0 ต่อปี ในช่วงปี พ.ศ.2534-2538 อย่างไรก็ดี ภาคอุตสาหกรรมยังคงมีบทบาทเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัดสมุทรปราการ

แหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการพบว่าการกระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอ อำเภอที่พบว่ามีอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่นมากที่สุดได้แก่ อำเภอพระประแดง โดยในปี พ.ศ.2539 มีโรงงานอุตสาหกรรมเฉลี่ยประมาณ 19.6 ต่อตารางกิโลเมตร ทั้งนี้มีอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่นที่สุดในตำบลลัดหลวง ความหนาแน่นเฉลี่ย 41.4 โรงต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ บริเวณเทศบาลตำบลสำโรงใต้ ความหนาแน่นประมาณ 19.6 โรงต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และ

อำเภอเมืองสมุทรปราการมีความหนาแน่นของโรงงานอุตสาหกรรมสูงเป็นอันดับ 2 ของจังหวัดโดยมีความหนาแน่นของโรงงานเฉลี่ยประมาณ 5.3 โรงต่อตารางกิโลเมตร โดยพบว่ามีอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่นที่สุดในตำบลสำโรงเหนือ (เทศบาลตำบลสำโรงเหนือและเทศบาลตำบล

ด้านสำโรง) ความหนาแน่นของโรงงานเฉลี่ย 45 โรงต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ บริเวณตำบลเทพารักษ์ ความหนาแน่นของโรงงานเฉลี่ยประมาณ 26.78 โรงต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

ด้านปริมาณการลงทุนภาคอุตสาหกรรมพบว่า ในปี พ.ศ.2539 อำเภอบางพลีมีสัดส่วนของมูลค่าการลงทุนในอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดสมุทรปราการโดยมีมูลค่าการลงทุนรวมกันทั้งสิ้น 100,170.16 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 35.0 ของปริมาณมูลค่าการลงทุนในจังหวัดสมุทรปราการ อัตราการเพิ่มของปริมาณเงินลงทุนนับจากปี พ.ศ.2537 พบว่ามีกาขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 39.6 ต่อปี รองลงมาได้แก่อำเภอมืองสมุทรปราการมีสัดส่วนการลงทุนภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้นประมาณร้อยละ 31.6 ของปริมาณเงินลงทุนทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อพิจารณาด้านเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงพบว่า อำเภอบางพลีมีจำนวนเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงสูงสุดในจังหวัดโดยมีมูลค่าการลงทุนเฉลี่ยประมาณ 82.4 ล้านบาทต่อโรง รองลงมาได้แก่ อำเภอบางพลีมีปริมาณเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงประมาณ 60.0 ล้านบาท และอำเภอมืองสมุทรปราการ ปริมาณเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงประมาณ 37.4 ล้านบาท ตามลำดับ

ด้านของจำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรม พบว่าในปี พ.ศ.2539 อำเภอบางพลีมีจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดในจังหวัดคือจำนวน 97,530 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.97 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในจังหวัด สัดส่วนของแรงงานเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในพื้นที่พบว่า อำเภอมืองสมุทรปราการมีสัดส่วนแรงงานต่อจำนวนประชากรคิดเป็นร้อยละ 72.86 ของจำนวนประชากรในอำเภอบางพลี รองลงมาได้แก่อำเภอมืองสมุทรปราการ มีแรงงานอุตสาหกรรมจำนวนทั้งสิ้น 95,389 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.21 ของแรงงานในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในพื้นที่แล้วพบว่ามีส่วนของจำนวนแรงงานต่อประชากรคิดเป็นร้อยละ 47.08 ลักษณะของแรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางพลีส่วนใหญ่จึงเป็นแรงงานที่มาจากพื้นที่อำเภออื่น กรุงเทพมหานคร และจากจังหวัดใกล้เคียง

ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อพิจารณาจากเงินลงทุนพบว่าอำเภอบางพลีมีโรงงานขนาดใหญ่ (Large scale Industry) ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 218 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 3.38 ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการในปี พ.ศ.2541 รองลงมาได้แก่ อำเภอมืองสมุทรปราการมีโรงงานขนาดใหญ่ (Large scale Industry) ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป จำนวน 92 โรง หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.43 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนอำเภอบางพลีเป็นอำเภอที่มีโรงงานขนาดเล็กมากที่สุดถึงจำนวน 594 โรง คิดเป็นร้อยละ 9.20 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการ

ด้านประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมนั้นพบว่า จังหวัดสมุทรปราการมีการประกอบอุตสาหกรรมตามมาตรฐานการจำแนกประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรมครบทุกประเภท (104 ประเภทกิจการ) ประเภทของกิจการอุตสาหกรรมที่พบมากที่สุดในปี

พ.ศ.2542 ของจังหวัดสมุทรปราการได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทบริการ จำนวน 1,086 โรง รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทโลหะและอโลหะ จำนวน 915 โรง และอุตสาหกรรมอื่น ๆ จำนวน 708 โรง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเกาะกลุ่มตามชนิดของโรงงานอุตสาหกรรมในปี พ.ศ.2542 พบว่ามี การกระจุกตัวของโรงงานทอผ้าอยู่มากที่สุดในพื้นที่อำเภอพระประแดง จำนวนถึง 229 โรง หรือคิด เป็นร้อยละ 4.94 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดสมุทรปราการ ลักษณะทั่วไปของโรงงานชนิดนี้ ในอำเภอพระประแดงจะเป็นโรงงานขนาดกลาง (Medium scale Industry) โดยมีแรงงานเฉลี่ยต่อโรง ประมาณ 90 คนต่อตารางกิโลเมตร และมีเงินลงทุนประมาณ 44.42 ล้านบาทต่อโรง รองลงมาได้แก่ โรงงานฟอกหนังและโรงงานกลึง เชื่อมโลหะ ซึ่งพบมากที่สุดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวนชนิด ละ 147 โรงเท่ากัน ลักษณะของโรงงานอุตสาหกรรมฟอกหนังและโรงงานกลึง เชื่อมโลหะจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (Medium scale Industry) โดยโรงงานฟอกหนังสัตว์มีแรงงานเฉลี่ยต่อโรง ประมาณ 23 คน และเงินลงทุนประมาณ 8.9 ล้านบาทต่อโรง ส่วนโรงงานกลึง เชื่อมโลหะ พบว่ามี แรงงานเฉลี่ยต่อโรงประมาณ 10 คน และมีเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงประมาณ 3.8 ล้านบาท ส่วนในอำเภอบางพลีพบว่ามีโรงงานประเภททำเครื่องใช้จากพลาสติกมากที่สุดจำนวน 99 โรง ลักษณะของโรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดกลาง เงินลงทุนเฉลี่ยประมาณ 34.2 ล้านบาทต่อโรง และมีจำนวน แรงงานเฉลี่ย 71 คนต่อโรง ตามลำดับ

ลักษณะของอุตสาหกรรมในอำเภอรอบนอกจะมีขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมและการ ใช้แรงงานต่อโรงมากกว่าในบริเวณพื้นที่อำเภอชั้นใน และความหนาแน่นของโรงงานในบริเวณอำเภอ ชั้นในจะมีความหนาแน่นมากกว่าอำเภอชั้นนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ M.L. Greenhut (1970 : 133-138) ซึ่งกล่าวว่าอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองส่วนมากจะมีขนาดเล็กและอุตสาหกรรมบริเวณรอบนอกของเมืองจะมีขนาดใหญ่และใช้พื้นที่มาก และสอดคล้องกับแนวความคิดของ E.M. Hoover และ R. Venon (1959) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการกระจายตัวของอุตสาหกรรมของมลรัฐนิวยอร์ก พบว่า ขนาดการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานน้อยจะหนาแน่นย่านใจกลางเมืองและจะลด น้อยลงเมื่ออยู่ห่างออกไป ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการจ้างงานสูงจะหนาแน่นมากขึ้น เมื่ออยู่ห่างจากเมืองออกไป

การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการระหว่างปี พ.ศ.2537-2541 พบว่าอำเภอบางพลี มีอัตราการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดคือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 27.5 ต่อปี เนื่องจากตั้งอยู่บนทำเลที่มีความสะดวกในการคมนาคมรวมทั้งมีนิคมอุตสาหกรรม บางพลีอยู่ในพื้นที่ รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีอัตราการขยายตัวของโรงงาน อุตสาหกรรมเฉลี่ยร้อยละ 21.6 ต่อปี ลักษณะของโรงงานที่เพิ่มขึ้นในอำเภอเมืองสมุทรปราการเป็น โรงงานขนาดเล็กที่เป็นบริการชุมชน เช่นโรงงานกลึง เชื่อมโลหะ เป็นต้น

ด้านการขยายตัวของประชากรนั้น พบว่าในปี พ.ศ.2535 - 2540 อำเภอเมือง สมุทรปราการ มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึงจำนวน 37,686 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ

44.6 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด อัตราการขยายตัวร้อยละ 2.0 ต่อปี รองลงมาได้แก่อำเภอบางพลี มีประชากรเพิ่มขึ้นจำนวน 15,873 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.8 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด อัตราการขยายตัวร้อยละ 2.7 ต่อปี และ อำเภอบางพลีมีประชากรเพิ่มขึ้นมากเป็นอันดับ 3 คือ จำนวน 10,181 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.1 ของประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งจังหวัด โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.9 ต่อปี ส่วนกิ่งอำเภอบางเสาธงมีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงสุดเฉลี่ยร้อยละ 4.4 ต่อปี เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่บางพลี จึงมีอัตราการขยายตัวของประชากรสูงที่สุดในช่วงปีดังกล่าว

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ.2534-2539 พบว่ากลุ่มพื้นที่ที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมและประชากรในพื้นที่สูงได้แก่พื้นที่ของตำบลเทพารักษ์ ตำบลแพรกษา ตำบลบางเมือง ตำบลบางปลา และตำบลบางแก้ว ตามแนวถนนเทพารักษ์ ศรีนครินทร์ และถนนพุทธรักษา และอีกพื้นที่หนึ่งได้แก่บริเวณตำบลบางเสาธง ช่วงตอนปลายของถนนเทพารักษ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมบางพลี และโครงการเคหะชุมชนเมืองใหม่บางพลี

การที่ประชากรของจังหวัดสมุทรปราการมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้มีสาเหตุมาจากการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานครและโดยที่สภาพทางกายภาพและที่ตั้งของจังหวัดสมุทรปราการเหมาะสมต่อการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองจากรุงเทพมหานครจึงทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมและดึงดูดแรงงานให้อพยพเข้ามายังพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเพิ่มมากขึ้นและเกิดปัญหาตามมาจากการเพิ่มหรือขยายตัวของอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองมากตามไปด้วย

6.2 แนวโน้มการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนเมืองในจังหวัดสมุทรปราการ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของที่ตั้งด้านอุตสาหกรรมและการอยู่อาศัยเพื่อสรรหาพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมและชุมชนเมือง โดยพิจารณาจากปัจจัยทางกายภาพเศรษฐกิจสังคม โดยใช้วิธี Sieve Analysis โดยมีปัจจัยที่เป็นตัวแปร ในการพิจารณาที่ตั้งของอุตสาหกรรม จำนวน 9 ตัวแปร

ผลของการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าวสามารถแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายตัวของอุตสาหกรรม ได้แก่ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายตัวของอุตสาหกรรมสูงมาก ได้แก่ พื้นที่ในและบางส่วนของตำบลแพรกษา ท้ายบ้าน และบางปูใหม่ ตามแนวถนนพุทธรักษา ศรีนครินทร์ และถนนสุขุมวิท พื้นที่ที่มีศักยภาพการขยายตัวอุตสาหกรรมสูง ได้แก่ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี ตำบลเทพารักษ์ แพรกษาใหม่ และบางเมือง อำเภอมืองสมุทรปราการ และบางส่วนของตำบลสำโรงเหนือ อำเภอมืองสมุทรปราการ พื้นที่ที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ของตำบลปากน้ำ อำเภอมืองสมุทรปราการ และพื้นที่บางส่วนของตำบลสำโรง บางหญ้าแพรก บางหัวเสือ บาง

กระเจ้า บางน้ำผึ้ง บางกอบัว บางกระสอบ บางครุ บางจาก บางโพรง บางดวน แพรกษาใหม่ บางปูใหม่ และบางเสาธง และกลุ่มหลัง คือ กลุ่มพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการขยายตัวของอุตสาหกรรม ได้แก่ พื้นที่ที่มีข้อจำกัดสูงมาก ได้แก่ พื้นที่ในตำบลบ้านคลองสวน นาเกลือบางส่วน แหลมฟ้าผ่า และในคลองบางปลาเกศ พื้นที่ที่มีข้อจำกัดสูง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของตำบลนาเกลือ บางปลา อำเภอบางพลี และบางส่วนของตำบลคลองด่าน ตำบลบางเสาธง

ผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพของที่ตั้ง จะพบว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายตัวของอุตสาหกรรมจะเป็นพื้นที่ที่มีความซ้ำซ้อนกับการใช้ที่ดินประเภทพักอาศัย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยการเลือกที่ตั้งอุตสาหกรรมและความต้องการในการพักอาศัยมีปัจจัยพื้นฐานที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน กล่าวคือในการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมมักจะคำนึงถึงความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง การได้รับการบริการสาธารณะจากระบบไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ ตั้งอยู่ในเขตป้องกันน้ำท่วมการอยู่ใกล้ศูนย์กลางชุมชนหลักศูนย์กลางตลาดและแหล่งแรงงานขนาดใหญ่ รวมทั้งการพิจารณาถึงความเหมาะสมทางด้านกายภาพต่างๆ เช่นไม่ควรอยู่ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการทรุดตัวของแผ่นดินหรืออยู่ในอิทธิพลของการขึ้นลงของน้ำทะเลเป็นต้น

การเลือกที่ตั้งสำหรับพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยนั้นก็มักจะเลือกให้อยู่ใกล้กับแหล่งงาน และมีความสะดวกสบายจากการได้รับการบริการสาธารณะต่างๆ รายได้ส่วนใหญ่ของชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็มาจากผลของการประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากการที่ชุมชนใดมีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมากชุมชนนั้นก็จะมีรายได้มาพัฒนาชุมชนสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตามการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมโดยมิได้มีการวางแผนหรือจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินจะทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนและอุตสาหกรรมแบบไม่มีทิศทางทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดบริการสาธารณะและยากต่อการควบคุม ตรวจสอบ ดูแล ป้องกัน และแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมืองและอุตสาหกรรมที่เป็นระเบียบมากขึ้น

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ศักยภาพนี้ สามารถนำไปประกอบในการตัดสินใจเพื่อวางแผนจัดการด้านการขยายตัวของชุมชนเมืองและอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการได้ต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

6.3.1 ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคของรัฐ (Supply)

1) การเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึง

จังหวัดสมุทรปราการมีระบบถนนที่อำนวยความสะดวกในด้านอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองประกอบด้วยโครงข่ายถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนสุขุมวิท ถนนบางนา – ตราด ถนนสุขสวัสดิ์ ถนนวงแหวนรอบนอกตะวันออก และถนนสายรอง ได้แก่ ถนนศรีนครินทร์ ถนนกิ่งแก้ว-บางพลี-ตำหรุ ถนนเทพารักษ์ ถนนพุทธรักษา ถนนปู่เจ้าสมิงพราย ถนนประชาอุทิศ ถนนบางบ่อ

– คลองด่าน และถนนสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี โครงการของระบบถนนดังกล่าวเป็นโครงการที่มีอยู่และก่อให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมไปตามแนวถนนดังกล่าว

จากการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ พบว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพของการพัฒนาอุตสาหกรรมสูงและสูงมาก โดยมีองค์ประกอบของปัจจัยความสะดวกในการเข้าถึงถนนสายหลักได้แก่อุตสาหกรรมบริเวณตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง และตำบลเทพารักษ์ ตำบลแพรกษา ตามแนวถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ถนนศรีนครินทร์และถนนพุทธรักษา กลุ่มอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลตำบลบางปูตามแนวถนนสุขุมวิท กลุ่มอุตสาหกรรมตามแนวถนนบางนา – ตราด ในพื้นที่ตำบลบางโฉลง ตำบลบางเสาธง และตำบลบางบ่อ กลุ่มอุตสาหกรรมในตำบลราชาเทวะ ตามแนวถนนกิ่งแก้ว – บางพลี และกลุ่มอุตสาหกรรมบริเวณเทศบาลตำบลลัดหลวง ตามแนวถนนสุขสวัสดิ์ พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงถึงสูงมาก แต่ยังคงมีความขาดแคลนด้านปัจจัยการเข้าถึงของถนนสายหลัก ได้แก่พื้นที่ตำบลบางปลาและตำบลบางเสาธงทางตอนใต้ ตำบลบางแก้ว ตำบลบางเมือง ตำบลแพรกษา ในบริเวณที่ว่างระหว่างถนนสุขุมวิท และถนนเทพารักษ์ ซึ่งบริเวณดังกล่าวยังไม่มีเส้นทางคมนาคมของถนนสายหลักผ่านเข้าไปยังพื้นที่ สภาพในปัจจุบันมีลักษณะเป็นเส้นทางคมนาคมในชนบทที่สามารถใช้ได้ในช่วงฤดูเท่านั้น ดังนั้น หากจะวางแผนให้มีการพัฒนาให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหรือพักอาศัยในบริเวณดังกล่าว จะต้องลงทุนพัฒนาเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ดังกล่าวด้วย ซึ่งจะช่วยกระจายเส้นทางจราจรและเพิ่มพื้นที่รองรับประชากรในอำเภอบางพลีและกิ่งอำเภอบางเสาธงให้เพิ่มมากขึ้นด้วย

2) การขยายเขตบริการประปา

จังหวัดสมุทรปราการไม่มีแหล่งน้ำสะอาดที่พอเพียงสำหรับกิจการประปา จึงต้องอาศัยการบริการด้านประปาจากการประปานครหลวง ซึ่งยังให้บริการไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด พื้นที่ที่ได้รับบริการด้านการประปาดังกล่าวส่วนใหญ่จึงอยู่ในเขตอำเภอมืองสมุทรปราการและอำเภอบางพลี ส่วนบริเวณพื้นที่รอบนอกนั้นจะได้รับบริการด้านการประปาในบริเวณสองฟากของถนนสายหลักในรัศมีไม่เกิน 1 กิโลเมตรเท่านั้น พื้นที่ที่อยู่ในเขตบริการของการประปานครหลวงในปัจจุบันของจังหวัดสมุทรปราการมีอยู่เพียง 104.7 ตารางกิโลเมตรเท่านั้น ส่วนที่เหลือนั้นการประปานครหลวงมีโครงการที่จะพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการภายในปี พ.ศ.2547

พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและอยู่ในเขตการประปาได้แก่บริเวณเทศบาลตำบลสำโรงเหนือ เทศบาลตำบลสำโรงใต้ อบต.เทพารักษ์ อบต.แพรกษา เทศบาลตำบลบางปู รวมทั้งพื้นที่ตำบลบางโฉลง ตำบลบางเสาธง ตามแนวถนนบางนา – ตราด และนิคมอุตสาหกรรมบางพลี กลุ่มของพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมสูงแต่ยังขาดแคลนด้านการบริการประปา ได้แก่พื้นที่บริเวณตำบลบางปลาและตำบลคลองด่าน

3) การป้องกันปัญหาน้ำท่วม

จังหวัดสมุทรปราการมีแนวเขตป้องกันน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ปิดล้อมของถนนกึ่งแก้ว-ลาดกระบัง-บางพลี-ตำหรุ ถนนสุขุมวิท และถนนศรีนครินทร์จุดแนวเขตกรุงเทพมหานคร พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงถึงสูงมากด้านอุตสาหกรรมและการพัฒนาที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงตั้งอยู่ในแนวเขตป้องกันน้ำท่วมดังกล่าวแล้ว ส่วนพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงและอยู่นอกเขตป้องกันน้ำท่วมได้แก่ กลุ่มพื้นที่ตำบลบางโฉลง – บางเสาธง – บางบ่อ และกลุ่มพื้นที่ตำบลบางปลา – คลองด่าน โดยมีบางพื้นที่ตกอยู่ในแนวเขตพื้นที่รับน้ำตามโครงการพระราชดำริ ซึ่งต้องกันออกไม่ควรมีการพัฒนาในบริเวณดังกล่าว

4) ที่ตั้งแหล่งกำจัดขยะและของเสีย

จังหวัดสมุทรปราการได้จัดเตรียมพื้นที่เพื่อรองรับการกำจัดขยะ อันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองไว้แล้วบนเนื้อที่ประมาณ 130 ไร่ ในพื้นที่ตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ โดยจะมีการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะไว้ในพื้นที่ดังกล่าวด้วย จึงนับเป็นพื้นที่สาธารณูปการที่สำคัญสำหรับการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะหากการตั้งโรงงานอยู่ใกล้กับศูนย์กำจัดขยะ จะทำให้เกิดการประหยัดต้นทุนในการกำจัดขยะด้วย พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการกำจัดขยะ ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ และอำเภอพระประแดง ผังตะวันออก ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไปจากที่ตั้งดังกล่าวจะได้รับผลประโยชน์จากที่ตั้งแหล่งกำจัดขยะน้อยลง

6.3.2 แนวคิดในการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงโดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการรวมตัวกันของอุตสาหกรรมในพื้นที่ซึ่งมีอยู่สูงและมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างกรุงเทพมหานครและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบกับการที่รัฐบาลได้มีโครงการก่อสร้างท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ทำให้ต้องมีการวางแผนจัดเตรียมพื้นที่เพื่อการพัฒนาให้เกิดความเหมาะสม การพัฒนาที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาการใช้ที่ดินอย่างไม่มีแบบแผนของกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการรุกร้าของชุมชนเมืองเข้าไปยังพื้นที่เกษตรกรรมและก่อปัญหาด้านสภาพแวดล้อมซึ่งกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน

นอกจากการขยายตัวของเมืองอย่างไม่มีแผนการใช้ที่ดินไว้รองรับก่อนการพัฒนาพื้นที่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วในพื้นที่แล้วการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการยังมีข้อจำกัดที่สำคัญอยู่หลายประการซึ่งต้องนำมาพิจารณาประกอบในการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เช่นข้อจำกัดของการเป็นพื้นที่รับน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ ข้อจำกัดของการมีพื้นที่แผ่นดินทรุดเนื่องจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เป็นจำนวนมาก และข้อจำกัดในด้านของแหล่งน้ำเพื่อบริการประปาซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ส่วนปัจจัยที่เป็นศักยภาพที่สำคัญของ

จังหวัดสมุทรปราการคือ ความสามารถในการจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาพัฒนาประเทศและชุมชนของจังหวัดสมุทรปราการในแต่ละปีมีสูงมาก ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ในการวางแผนเพื่อจัดการด้านการขยายตัวของชุมชนเมืองอันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการในครั้งนี้ ได้นำผลการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่มาพิจารณาร่วมกับนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ ตลอดจนการพิจารณาจากปัจจัยทางด้านของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและพัฒนาเมือง ดังนี้

1) แนวคิดด้านระบบชุมชน

- ส่งเสริมการพัฒนาเมืองแบบมีหลายศูนย์กลาง เพื่อกระจายศูนย์กลางของกิจกรรมออกไปสู่พื้นที่รอบนอกที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนา พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางเพิ่มขึ้นได้แก่ กลุ่มพื้นที่บริเวณเทศบาลตำบลบางเสาธง เทศบาลตำบลบางบ่อและเมืองใหม่บางพลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มปริมาณแรงงานด้านอุตสาหกรรมให้เพียงพอ และเพื่อรองรับการพัฒนาของพื้นที่เนื่องจากโครงการสนามบินหนองงูเห่า
- ส่งเสริมให้ชุมชนเมืองต่างๆ เป็นชุมชนที่มีความพร้อมในตนเอง กล่าวคือมีแหล่งงาน ที่พักอาศัย บริการสาธารณะ และบริการสังคมที่สมบูรณ์แบบ
- ส่งเสริมให้พื้นที่บริเวณตำบลบางแก้วและตำบลบางพลีใหญ่ เป็นพื้นที่เพื่อการพักอาศัยและศูนย์พาณิชย์กรรมแห่งใหม่ของจังหวัด เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองและบริการเมื่อก่อสร้างสนามบินแล้วเสร็จ

2) แนวความคิดด้านพัฒนาเศรษฐกิจ

- ส่งเสริมให้จังหวัดสมุทรปราการเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์กรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าและบริการ การเงิน การสื่อสาร ตลอดจนธุรกิจพิเศษที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการเนื่องจากการสร้างสนามบินหนองงูเห่า
- ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นอุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง ซึ่งสามารถตั้งอยู่ร่วมกับชุมชนได้ ส่วนอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษให้เข้าไปอยู่ร่วมกับในนิคมอุตสาหกรรม เพื่อสะดวกต่อการจัดการ กำกับดูแล และตรวจสอบ
- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยให้มีเพิ่มมากขึ้นและสนองต่อความต้องการของประชาชนในแต่ละกลุ่มรายได้ ซึ่งอาจดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสภาพของชุมชนให้ดีขึ้น

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะชายฝั่งทะเล โบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี ตลอดจนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัดและเป็นที่ยุ้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

3) แนวคิดด้านการใช้ที่ดิน

- กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขพิเศษที่มีในแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่เพื่อการพัฒนาส่วนใหญ่ควรอยู่ในแนวป้องกันน้ำท่วม และกำหนดมาตรการพิเศษในการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่ชัดเจน เช่น การเก็บภาษีป้องกันน้ำท่วม ฯลฯ อันจะทำให้มีพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นเมืองมากขึ้นและไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา
- พยายามรักษาพื้นที่เกษตรกรรมที่สมบูรณ์ไว้ เพื่อการผลิตและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

4) แนวคิดด้านการคมนาคมขนส่ง

- พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงกับกลุ่มชุมชนศูนย์กลางให้ประสานเข้ากับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคมหานครอย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาโครงข่ายคมนาคมให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินในอนาคตทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ
- พัฒนาระบบขนส่งมวลชนรูปแบบต่าง ๆ เช่นระบบทางด่วน รถไฟฟ้า และทำเทียบเรือให้เกิดความคล่องตัวของการเดินทางและเป็นทางเลือกของประชาชนมากยิ่งขึ้น

6.3.3 กลยุทธ์และมาตรการ

- 1) จัดให้มีผังอนุภาค และผังโครงสร้างจังหวัด เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดลำดับความสำคัญของชุมชนเบื้องต้น และใช้เป็นกรอบของการพัฒนาเมืองและการวางผังเมืองรวมได้ต่อไป
หน่วยงานที่รับผิดชอบ กรมการผังเมือง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

- 2) ปรับปรุง และพัฒนาตามผังเมืองรวมที่ได้มีการกำหนดไว้แล้ว รวมทั้งการจัดทำผังเมืองเฉพาะ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตผังเมืองรวม และหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามผัง
- 3) เร่งจัดการด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ควบคู่ไปกับแผนการใช้ที่ดินดังกล่าว รวมทั้งมาตรการในการป้องกันน้ำท่วม การระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย การควบคุมมลพิษทางเสียง อากาศ ฝุ่นละออง ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน
หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. เทศบาล และอบต. โดยประสานกับส่วนกลางในการจัดทำแผนรวมทั้งเทคนิควิธีต่าง ๆ หน่วยงานส่วนกลางที่ควรมีบทบาทร่วมกับท้องถิ่น ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเคหะแห่งชาติ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมชลประทาน ฯลฯ
- 4) เร่งดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ อำนาจหน้าที่ บุคลากร งบประมาณ ตลอดจนการเสริมสร้างรายได้ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาพื้นที่รับผิดชอบได้เอง
หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น
- 5) ปรับปรุงรูปแบบการปกครองท้องถิ่น โดยการรวมองค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพในการบริการจัดการมากยิ่งขึ้น
หน่วยงานที่รับผิดชอบ คณะรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภา